

Способи захисту патентних прав

Панасюк К. Т.

*аспірантка кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права
Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Січових Стрільців, 14, Львів, Україна
orcid.org/0000-0002-1458-3302
katerynapanasyk@gmail.com*

Ключові слова:

винахід, корисна модель, промисловий зразок, патент, припинення порушення, визнання недійсним патенту.

Досліджено загальні й спеціальні способи захисту патентних прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки. Встановлено, що власник патенту на винахід (корисну модель), свідоцтва (патенту) на промисловий зразок може здійснювати право на захист в позасудовому або судовому порядку. Позасудовий порядок містить можливість звернутися в правоохоронні органи із заявою про вчинення кримінального правопорушення за ст. 177 Кримінального кодексу України, можливість звернення в органи Антимонопольного комітету України (в разі, якщо порушення патентних прав спричиняє порушення у сфері недобросовісної конкуренції), можливість звернення до Національного органу інтелектуальної власності із заявою про визнання недійсними прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок (процедура “post grant opposition”). Доведено, що підхід вітчизняного законодавця щодо можливості визнання недійсними прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, а не охоронного документа, який ці права засвідчує, суперечливий. Установлено, що закон обмежує певним строком можливість подання заяви про визнання прав на винахід недійсними, натомість для подання заяви про визнання прав на корисну модель недійсними спеціального строку не встановлено. Обґрунтовано, що для належного захисту прав власника патенту на винахід (корисну модель) доцільно внести зміни до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», передбачивши можливість стягнення компенсації за порушення патентних прав, яка могла б стягуватися незалежно від наявності збитків. Установлено, що найпоширенішим способом захисту патентних прав в Україні є припинення порушення права, оскільки правовласники здебільшого бажають першочергово припинити порушення свого патентного права, що своєю чергою мало б зумовити зупинення виробництва контрафактної продукції, яка виготовляється з порушенням патентних прав.

Protection of patent rights

Panasyuk K. T.

*Postgraduate Student at the Department of Intellectual Property,
Information and Corporate Law*

Ivan Franko National University of Lviv

Sichovykh Striltsiv str., 14, Lviv, Ukraine

orcid.org/0000-0002-1458-3302

katerynapanasyk@gmail.com

Key words:

invention, utility model, industrial design, patent, termination of infringement, invalidation of a patent.

The article considers the general and special ways of protection of patent rights to inventions, utility models and industrial designs. It is established that the owner of a patent for an invention (utility model), a certificate (patent) for an industrial design may exercise the right to protection out of court or in court. Extrajudicial procedure includes the opportunity to apply to law enforcement bodies with a statement about the commission of a criminal offense under Art. 177 of the Criminal Code of Ukraine, the possibility of applying to the Antimonopoly Committee of Ukraine (if the infringement of patent rights causes infringements in unfair competition), the possibility of applying to the National Intellectual Property Office for invalidation of rights to invention, utility model, industrial design (procedure “post grant opposition”). It is proved that the approach of the domestic legislator regarding the possibility of invalidating the rights to an invention, utility model, industrial design, but not a security document that certifies these rights, is contradictory. It is established that the law limits for a certain period of time the possibility of filing an application for invalidation of rights to an invention, while for filing an application for invalidation of utility model rights there is no a special period. It is substantiated that in order to properly protect the rights of the patent owner for an invention (utility model), it is expedient to amend the Law of Ukraine “On Protection of Rights to Inventions and Utility Models”, providing for compensation for patent infringement, which could be collected regardless of damages. It has been established that the most common way to protect patent rights in Ukraine is to stop infringements, as right holders mostly want to stop infringing their patent rights in the first place, which, in turn, should stop the production of counterfeit products produced in violation of patent rights.

Постановка проблеми. Захист патентних прав спрямований на припинення порушеного права. Кількість порушень прав, що впливають із патентів на винаходи (корисні моделі), свідоцтв (патентів) на промислові зразки постійно зростає. Суспільство не завжди демонструє свою повагу до результатів інтелектуальної творчої діяльності у сфері технологій і художнього конструювання. Такі дії нерідко зумовлюють поширення патентного тролінгу (патентування загальновідомих технічних пристроїв і загальновідомих дизайнерських рішень). Власник патенту (свідоцтва) повинен мати можливості реально захистити свої порушені патентні права, що не завжди вдається ефективно досягнути, в тому числі й через недоліки чинного законодавства. Певною мірою законодавець намагався розв’язати цю та інші

наявні проблеми шляхом прийняття законів, спрямованих на реформування патентного законодавства [1; 2; 3]. Зокрема, було запроваджено процедуру позасудового анулювання патентів (визнання недійсними прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки). Рішення в рамках цієї процедури приймає Національний орган інтелектуальної власності (Апеляційна палата). Водночас це не розв’язує всіх наявних проблем, пов’язаних із захистом патентних прав, оскільки порушення можуть бути різноплановими й не завжди можуть бути припинені в позасудовому порядку. Усе це вказує на актуальність теми дослідження.

Стан дослідження. У науковій літературі практично відсутні монографічні дослідження з тематики дослідження. Деякі аспекти захисту патентних прав (зокрема щодо порядку й спосо-

бів захисту) досліджувалися окремими науковцями, які здійснюють свої наукові дослідження у сфері права інтелектуальної власності [4; 5; 6]. Водночас поодинокий характер таких досліджень не розв'язує всіх проблемних аспектів вказаної проблематики дослідження.

Цілями статті є характеристика національного законодавства щодо способів захисту патентних прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, обґрунтування висновків щодо вдосконалення правового регулювання досліджуваних відносин.

Завданням статті є схарактеризувати способи захисту прав на винаходи (корисні моделі), промислові зразки, дослідити можливість анулювання (визнання недійсним) патенту в позасудовому порядку, визначити найпоширеніші способи захисту патентних прав.

Виклад основного матеріалу. Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової та технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Про це вказано в ст. 54 Конституції України [7]. З цієї статті вбачається, що технічна й художня творчість охороняється законом. До того ж кожен має право на захист результатів технічної та художньої творчості. Технічна творчість – це технічні рішення, які можуть бути запатентованими й надалі охороняються патентами на винаходи або корисні моделі. Художня творчість – це в тому числі промислові зразки, права на які засвідчуються свідоцтвами (до липня 2020 р. – засвідчувалися патентами).

Спеціальне законодавство характеризує винаходи (корисні моделі) як результат інтелектуальної, творчої діяльності людини в будь-якій сфері технології (ст. 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі»), а промислові зразки – як результат інтелектуальної, творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання (ст. 1 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки»).

Тому винаходи (корисні моделі) – це технічна творчість, а промислові зразки – це творчість художня. Обидва види творчості, як вказано вище, охороняються законом. Отже, правовласники мають право на її захист у разі порушення.

Здійснювати право на захист можна в позасудовому або судовому порядку. Позасудовий порядок, зокрема, містить можливість звернутися в правоохоронні органи із заявою про вчинення кримінального правопорушення за ст. 177 Кримінального кодексу України (яка передбачає кримінальну відповідальність за порушення патентних прав), можливість звернення в органи Антимо-

нопольного комітету України (в разі, якщо порушення патентних прав спричиняє порушення у сфері недобросовісної конкуренції), можливість звернення до Національного органу інтелектуальної власності із заявою про анулювання патенту на винахід, корисну модель, промисловий зразок, що порушує права, що випливають із патенту, який видано раніше (процедура “post grant opposition”).

Звертаємо увагу, що станом на тепер розпочав свою роботу Національний орган інтелектуальної власності, функції якого покладено на Укрпатент [8]. Створення Національного органу інтелектуальної власності (далі – НОІВ) передбачено Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності» від 16 червня 2020 р. [1].

Запровадження процедури “post grant opposition” було передбачено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформи патентного законодавства» від 21.07.2020 р. [3].

Вважаємо, що такі новації в патентному законодавстві виправдані й відповідають загальноєвропейській практиці захисту патентних прав і боротьбі з патентним тролінгом.

Зокрема, процедура “post grant opposition” певною мірою узгоджується з наявними загальними способами захисту, що передбачені Цивільним і Господарським кодексами України (далі – ЦК України й ГК України).

Так, відповідно до ст. 16 ЦК України загальними способами захисту порушеного права є визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі; зміна правовідношення; припинення правовідношення; відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди; визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб.

Ст. 33-1 Закону України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» має назву «Визнання прав на винахід (корисну модель) недійсними Апеляційною палатою». Аналогічною за змістом є і назва ст. 25-1 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» – «Визнання прав на промисловий зразок недійсними Апеляційною палатою».

Назви й подальший зміст вказаних вище статей свідчить про те, що визнається недійсним не патент на винахід (корисну модель) чи свідоцтво (патент) на промисловий зразок, а права на винахід (корисну модель) чи права на про-

мисловий зразок. Вважаємо, що таке формулювання спірне, оскільки права інтелектуальної власності виникають у власника патенту на винахід, корисну модель (свідоцтва на промисловий зразок). Ці права впливають із державної реєстрації винаходу (корисної моделі), промислового зразка й діють від дати, наступної за датою державної реєстрації винаходу (корисної моделі), промислового зразка. Про це вказано в ч. 1 ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі», ч. 1 ст. 20 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки». Натомість патент на винахід (корисну модель) – це охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство й вказані вище права на винахід (корисну модель).

Тому видається суперечливим підхід вітчизняного законодавця щодо можливості визнання недійсними прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, а не охоронного документа, який ці права засвідчує.

Водночас попри окремі спірні аспекти звертаємо увагу на важливість процедури “post grant opposition”. Так, її зміст зводиться до такого.

Відповідно до ч. 1 ст. 33-1 «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі», будь-яка особа може подати до Апеляційної палати обґрунтовану заяву про визнання прав на винахід (корисну модель) недійсними повністю або частково з підстав невідповідності винаходу (корисної моделі) умовам патентоздатності, визначеним цим Законом. Звертаємо увагу, що таку заяву може бути подано як особисто, так і через представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) або через адвоката.

Апеляційна палата – це колегіальний орган НОІВ для розгляду заперечень проти рішень НОІВ щодо набуття прав на об’єкти інтелектуальної власності, заяв про визнання прав на об’єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково, заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні й розгляду інших питань, що належать до його компетенції відповідно до закону, інших законів і нормативно-правових актів України. Цей орган донедавна діяв при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі й сільського господарства України. Проте з 14 жовтня 2020 р. – це колегіальний орган НОІВ.

Визнання прав на винахід (корисну модель) недійсними можливе повністю або частково.

У разі часткового визнання недійсними прав відбувається виключення незалежних пунктів формули або виключення одного чи декількох незалежних пунктів формули й підпорядкованих таким незалежним пунктам залежних пунктів або шляхом внесення змін до незалежного (незалежних) пункту (пунктів) за умови, що таке виклю-

чення та (або) зміна приводить до зменшення обсягу правової охорони, що надається державною реєстрацією.

Законодавець конкретизував, що зміни до незалежного пункту формули можуть вноситися шляхом зміни наявних у такому пункті формули ознак або внесення до нього ознак (ч. 1 ст. 33-1 «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі»). Водночас вноситися можуть лише ознаки, наявні в підпорядкованих такому незалежному пункту залежних пунктах формули.

Закон обмежує певним строком можливість подання заяви про визнання прав на винахід недійсними. Так, у ч. 2 ст. 33-1 «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» визначено дев’ятимісячний строк на подання такої заяви. Цей строк починає спливати з дати публікації відомостей про державну реєстрацію винаходу.

Натомість для подання заяви про визнання прав на корисну модель недійсними спеціального строку не встановлено. Отже, вказана заява може бути подана протягом усього строку чинності майнових прав на корисну модель і після припинення їх чинності.

Заява про визнання прав на винахід (корисну модель) недійсними розглядається Апеляційною палатою згідно з регламентом протягом чотирьох місяців із дня надходження заяви. За результатами розгляду Апеляційна палата приймає рішення, яким задовольняє заяву повністю або частково або ж навпаки – відмовляє в задоволенні такої заяви.

Підставою для задоволення заяви є, зокрема, невідповідність запатентованого винаходу (корисної моделі) умовам патентоздатності, що визначені законом. Зазвичай, такою підставою є відсутність новизни. Це зумовлено тим, що корисні моделі й промислові зразки отримують правову охорону без проведення кваліфікаційної експертизи суті корисної моделі чи промислового зразка. Проводиться лише формальна експертиза, в ході якої встановлюється належність зазначеного в заявці об’єкта до переліку об’єктів, які можуть бути визнані корисними моделями, промисловими зразками, й відповідність заявки та її оформлення встановленим законом вимогам. Тому ці патенти (свідоцтва) характеризують як деклараційні, тобто такі, що видані під відповідальність заявників.

Права на винахід (корисну модель), промисловий зразок, визнані недійсними Апеляційною палатою, вважаються такими, що не набрали чинності, з дня, наступного за днем державної реєстрації.

Таким чином, способом захисту в такому випадку буде визнання недійсними прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Це спеціальний спосіб захисту патентних прав, оскільки ні ст. 16 ЦК України, ні ст. 20 ГК України не містить такого способу захисту.

Загалом, спеціальні способи захисту прав інтелектуальної власності (в тому числі й патентних прав) передбачені в ч. 2 ст. 432 ЦК України. Так, у статті вказано, що до способів захисту належать: зокрема, застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності; загалом, у тому числі й патентних прав; зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності, в тому числі патентних прав; вилучення із цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оберт із порушенням права інтелектуальної власності (в тому числі й тих, які порушують права, що випливають із патенту) й знищення таких товарів; вилучення із цивільного обороту матеріалів і знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів із порушенням права інтелектуальної власності, вилучення, знищення таких матеріалів, знарядь; застосування разового грошового стягнення (мається на увазі – компенсація) замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єктів права інтелектуальної власності, в тому числі й патентних прав (за такої умови розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи й інших обставин, що мають істотне значення); опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності, зміст судового рішення щодо такого порушення.

На нашу думку, всі вказані в статті способи захисту можуть застосовуватися як способи захисту патентних прав. Водночас окремі з них тимчасово не актуальні. Так, зокрема, йдеться про застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта патентного права. Розмір стягнення визначається відповідно до закону, а відповідної норми в Законах України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» й «Про охорону прав на промислові зразки» немає, що є недоліком правового регулювання відносин. У науковій літературі наголошують, що для належного захисту прав власника патенту на винахід (корисну модель) доцільно впровадити такий спосіб захисту з внесенням відповідних змін до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» й інше патентне законодавство [4, с. 486; 9, с. 258]. Дійсно, стягнення компенсації за порушення патентних прав мало б бути штрафною санкцією, яка повинна застосовуватися незалежно від наявності збитків.

Дієвий і такий спосіб захисту, як зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням прав власника патенту на винахід (корисну модель), патенту (свідоцтва) на промисловий зра-

зок. Ці відносини унормовані Митним кодексом України. Так, з аналізу ч. 1 ст. 397 Митного кодексу вбачається, що митні органи сприяють захисту прав інтелектуальної власності шляхом зупинення митного оформлення товарів на підставі даних митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності. Водночас ініціатива йде саме від митних органів. Наголошуємо, що митні органи не захищають права інтелектуальної власності (в тому числі й патентні права), а лише сприяють захисту. Вони перевіряють, чи потенційно немає порушення прав. Якщо є така підозра, то відбувається інформування правовласника й очікується його реакція. Правовласник може або дозволити пропуск таких товарів, або заборонити такі дії (водночас у такому випадку на правовласника покладається обов'язок у стислі терміни подати позовну заяву до суду про припинення порушення права інтелектуальної власності).

Цікавим способом захисту є публікація в пресі (в тому числі в Інтернет-ресурсах) інформації про факт порушення права інтелектуальної власності (зокрема й патентних прав), про зміст судового рішення щодо такого порушення. У науковій літературі вказуються, що публікація в засобах масової інформації про порушення прав інтелектуальної власності (в тому числі й патентних прав) має превентивний характер і вказує як на необхідність припинення порушення, так і на неправомірні дії порушника, що впливає на його ділову репутацію, окрім того, з такої публікації вбачається активність суб'єкта прав інтелектуальної власності щодо захисту порушених прав і готовність припинити порушення в майбутньому шляхом вчинення інших, передбачених законом, активних дій [5, с. 251].

Звертаємо увагу на те, що найпоширенішим способом захисту патентних прав в Україні є припинення порушення. Інколи цей спосіб захисту доповнюється вимогою про відшкодування збитків. Припинення порушення та невчинення його в майбутньому – це те, що бажає власник патентних прав. Невчинення в майбутньому дій, які порушують патентні права, не є способом захисту порушеного права в українському патентному законодавстві, але досить поширене закордонно (у країнах ЄС і США). Тому в Україні правовласники здебільшого бажають першочергово припинити порушення свого патентного права, що своєю чергою зумовить зупинення виробництва контрафактної продукції, яка виготовляється з порушенням патентних прав.

Вимога про відшкодування збитків у спорах про захист патентних прав заявляється нечасто, оскільки збитки доволі складно довести. З урахуванням вимог ст. 22 ЦК України, під збитками слід розуміти реальні збитки (втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкоджен-

ням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права) й упушену вигоду (доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене). Фактично контрафактні примірники товару, виготовлені з порушенням патентних прав, усувають із ринку оригінальні товари правовласника. Але в такому випадку для обґрунтування суми збитків слід довести усічений склад цивільного правопорушення – протиправні дії порушника, його вину, розмір шкоди й причинний зв'язок між шкодою та протиправними діями порушника. Довести всі вказані умови в судовому процесі досить складно (особливо причинний зв'язок). Тому позивачі (власники патентів) зазвичай обмежуються позовними вимогами про припинення порушення патентних прав.

Висновки. Установлено, що власник патенту на винахід (корисну модель), свідоцтва (патенту) на промисловий зразок може здійснювати право на захист у позасудовому або судовому порядку. Позасудовий порядок містить можливість звернутися в правоохоронні органи із заявою про вчинення кримінального правопорушення за ст. 177 Кримінального кодексу України, можливість звернення в органи Антимонопольного комітету України (в разі, якщо порушення патентних прав спричиняє порушення у сфері недобросовісної конкуренції), можливість звернення до Наці-

онального органу інтелектуальної власності із заявою про визнання недійсними прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок (процедура “post grant opposition”).

Доведено, що підхід вітчизняного законодавця щодо можливості визнання недійсними прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, а не охоронного документа, який ці права засвідчує, суперечливий.

Установлено, що закон обмежує певним строком можливість подання заяви про визнання прав на винахід недійсними, натомість для подання заяви про визнання прав на корисну модель недійсними спеціального строку не встановлено.

Обґрунтовано, що для належного захисту прав власника патенту на винахід (корисну модель) доцільно внести зміни до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», передбачивши можливість стягнення компенсації за порушення патентних прав, яка могла б стягуватися незалежно від наявності збитків.

Установлено, що найпоширенішим способом захисту патентних прав в Україні є припинення порушення права, оскільки правовласники здебільшого бажають першочергово припинити порушення свого патентного права, що своєю чергою мало б зумовити зупинення виробництва контрафактної продукції, яка виготовляється з порушенням патентних прав.

Література

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності : Закон України від 16 червня 2020 р. № 703-IX / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20#Text> (дата звернення: 20.10.2020).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями : Закон України від 21 липня 2020 р. № 815-IX / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-20#Text> (дата звернення: 20.10.2020).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформи патентного законодавства : Закон України від 21 липня 2020 р. № 816-IX / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-20#Text> (дата звернення: 20.10.2020).
4. Інтелектуальне право України / за заг. ред. проф. О.С. Яворської. Тернопіль : Підручники і посібники, 2016 р. 608 с.
5. Тарасенко Л.Л. Захист прав інтелектуальної власності на винаходи (корисні моделі) та промислові зразки. *Вроцлавсько-Львівський юридичний збірник*. 2016. № 7. С. 247–257.
6. Кодинець А.О. Захист прав інтелектуальної власності в умовах впровадження судової реформи. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 9–13.
7. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.10.2020).
8. Про Національний орган інтелектуальної власності : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2020 р. № 1267-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-nacionalnij-organ-intelektualnoyi-vlasnosti-i-131020-1267> (дата звернення: 20.10.2020).
9. Тарасенко Л.Л. Вирішення спорів щодо порушення патентних прав. *Часопис Київського університету права* : Український науково-теоретичний часопис. 2016. № 2. С. 255–259.

References

1. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo stvorennia natsionalnoho orhanu intelektualnoi vlasnosti: Zakon Ukrainy (2020). [On Amendments to Certain Laws of Ukraine Concerning the Establishment of a National Intellectual Property Body: Law of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20#Text> (accessed: 20 October 2020).
2. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo posylennia okhorony i zakhystu prav na torhovelni marki i promyslovi zrazky ta borotby z patentnymy zlovzhyvanniamy: Zakon Ukrainy (2020). [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Strengthening the Protection and Protection of Rights to Trademarks and Industrial Designs and Combating Patent Abuse: Law of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-20#Text> (accessed: 20 October 2020).
3. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo reformy patentnoho zakonodavstva: Zakon Ukrainy (2020). [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Reform of Patent Legislation: Law of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-20#Text> (accessed: 20 October 2020).
4. Yavors'ka, O.S. (2016). Intelektual'ne pravo Ukrainy [Intellectual law of Ukraine]. Pidruchnyky i posibnyky, Ternopil', Ukraine.
5. Tarasenko L.L. (2016). Zakhyst prav intelektualnoi vlasnosti na vynakhody (korysni modeli) ta promyslovi zrazky [Protection of intellectual property rights for inventions (utility models) and industrial designs]. *Vroslavsko-Lvivskiyi yurydychnyi zbirnyk*, № 7, P. 247–257.
6. Kodynets A.O. (2018). Zakhyst prav intelektualnoi vlasnosti v umovakh vprovadzhennia sudovoi reformy [Protection of intellectual property rights in the implementation of judicial reform]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, № 3. P. 9–13.
7. Konstytutsiia Ukrainy (1996) [The Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed: 20 October 2020).
8. Pro Natsionalnyi orhan intelektualnoi vlasnosti: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy (2020). [About the National Intellectual Property Authority: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-nacionalnij-organ-intelektualnoyi-vlasnosti-i131020-1267> (accessed: 20 October 2020).
9. Tarasenko L.L. (2016). Vyrishennia sporiv shchodo porushennia patentnykh prav [Settlement of patent infringement disputes], *Chasopys Kyivskoho universytetu prava: Ukrainskiyi naukovo-teoretychnyi chasopys*, № 2. P. 255–259.